శేషప్రశ్న

పి.ఎం.సుందరరావు

బస్సు స్పీడందుకోగానే అంతకుముందున్న చికాకు కాస్తా మాయమైంది. ఇంకా కొద్ది సమయంలోనే సంజీవిని చూస్తున్నాననే ఆనందం నన్ను ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తోంది. ఆధునిక మానవుడి ఆలోచనల్లాగా బస్సు వేగంగా ముందుకు వెళుతోంది. నీతి, నియమాలు, మానవత్వం, ఆధునిక మానవుడికి భయపడి పారిపోతున్నట్టు చెట్లు వెనక్కి పరుగెడుతున్నాయి.

నా ఆలోచన మాత్రం నేను కాలేజీలో డిగ్రీ చదువుతున్నప్పటి రోజుల దగ్గర నిలిచిపోయాయి. అవి ఒక మధురమైన రోజులు. వాస్తవాన్ని మర్చిపోయి జీవితాన్ని ఓ అందమైన రంగుల చిత్రంలా వర్ణించుకుంటూ ఊహాలోకంలో విహరిస్తూ జీవించే ఆ స్వాప్నిక జీవితం ఎవరికి మాత్రం ఇష్టం వుండదు.

నా కాలేజీ జీవితం గుర్తొచ్చినప్పుడల్లా మెట్టమొదట మెదిలేది సంజీవి రూపమే. వాడి ఆలోచనలు, వాడి మాటలు పదేపదే గుర్తొస్తుంటాయి. అలాగని సంజీవి నాకు ప్రాణమిత్రుడే. నా ప్రాణంలో ప్రాణం అనంటే అంతకంటే ఆత్మద్రోహం మరోటి వుండదు.

అప్పుడు సంజీవితోపాటు నాకున్న నలుగురు మిత్రులకి సంజీవి ఒక జోకరులాగా కనిపించేవాడు. అప్పుడు వాడికి మేము పెట్టిన పేరు వృద్ధ యువకుడు. సరదాగా నలుగురైదుగురు మిత్రులు కలిసి నవ్వుకోవాలనుకున్నప్పుడు సంజీవి మాకు ముడిసరుకు అవుతాడు.

ఎందుకంటే సంజీవి మాటలు, చేష్టలు అలా వుంటాయన్నమాట.

నాకు పదే పదే గుర్తుకువచ్చే కొన్ని సంఘటనలు ఇప్పుడు గుర్తుకొస్తున్నాయి.

సంజీవి, నేను, మరో నలుగురు స్నేహితులం ఒకే రూములో వుండేవాళ్ళం. మా రూమ్‌కి ఎదురుగా ఇంట్లో ఓ అందమైన కుర్రపిల్ల వుండేది. ఫ్రెండ్స్ అందరం ఆ అమ్మాయి దృష్టిలో పడాలని తెగ ఆరాటపడేవాళ్ళం. ఎవరికి వాళ్ళం విడివిడిగా ట్రై చేస్తుండేవాళ్ళం. కానీ ఆ అమ్మాయి మమ్మల్ని పోకిరీ వాళ్ళమని గమనించి మావైపు కన్నెత్తి కూడా చూసేది కాదు.

ఓరోజు ఏదో అవసరమై ఆ అమ్మాయి సంజీవి దగ్గరకు వచ్చింది. ఆమె కోరిన చిన్న సహాయం చేసాడు. అది మాకంట బడింది. మేము కొంత ఈర్ష్యపడిన మాట నిజమే.

తర్వాత ''బ్రదర్! మావైపు కన్నెత్తి కూడా చూడని ఆ అందాలభామ నీమీద మోజుపడింది. ఈ ఛాన్స్ వదులుకోకు. ఒక అడుగు ముందుకు వేసైనా సరే అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకో'' అని సలహా ఇచ్చాం లోపల కుళ్ళుకుంటూ.

''ఛీ...నాకలాంటి ఉద్దేశ్యాలేలేవు. ఇంకెప్పుడూ ఇలాంటి తప్పుడు మాటలు మాట్లాడకండి. తప్పుడు ఆలోచనలు కూడా చేయకండి'' అని వార్నింగ్ ఇచ్చాడు మాకు. అంతేకాదు, చివరగా 'మనం ఆ అమ్మాయిని చెల్లెలుగా భావించాలని' సలహా కూడా ఇచ్చాడు.

మొదట చేసిన హితబోధ ఎలావున్నా చివర చెప్పిన సలహాకు ఒళ్ళుమండి కొట్టినంత పని చేసాము. సంజీవి అదేం పట్టించుకోకుండా స్త్రీని ఎలా గౌరవించాలి అనే అంశంమీద ఓ పావుగంట క్లాసు తీసుకున్నాడు.

మా కాలేజీ పదిగంటలకు స్టార్ట్ అయ్యేది. మేము తొమ్మిది గంటలకే కాలేజీ ముందు ప్రత్యక్షమయ్యేవాళ్ళం. ఎందుకంటే అమ్మాయిలకు సైట్ కొడుతూ ఎంజాయ్ చెయవచ్చని. సంజీవికి ఆ [illegible] పోయినా మాతోపాటు కాలేజీకి [illegible] మాతో తిరిగేవాడుకాదు. పదిగంటలకు [illegible] హాజరయ్యేవాడు.

మాతోపాటువచ్చి ఎక్కడికెళుతున్నాడా [illegible] సంజీవిని జాగ్రత్తగా ఫాలో అయ్యాం.

కాలేజీ కాంపౌండ్‌లోనేవున్న ఆంధ్రా బ్యాంక్‌లో కూర్చుని చదువురానివారికి విత్‌డ్రా ఫారాలు, డిపాజిట్ ఫారాలు నింపి ఇస్తున్నాడు. అది చూసి మేము తను నొచ్చుకుంటాడనే ఆలోచన కూడా లేకుండా ''ఏంటి సంజీవిగారూ! తమరు చేస్తోంది?'' [illegible] అడిగాము వెటకారంగా.

''ఒరే! మనుషులై పుట్టిన తరువాత తోటి మనుష్యులకి కాస్తంత సహాయం చేయాలి. నా పరిస్థితి మీకు తెలుసుకదా. ఒక్క పైసా కూడా ఇచ్చి ఆదుకోలేని ఆర్థిక పరిస్థితి నాది. అందుకే చదువురాని వారికి ఇబ్బంది పడకుండా వారికి చేతనైన ఈ సహాయం చేస్తున్నాను'' అని చెప్పాడు.

ఆ రోజుల్లో వాడు చేస్తున్న ఆ పనులకు నవ్వుకునే వాళ్ళం.

సమాజం గురించి, డబ్బుకోసం ఏ పనైనా, ఎన్ని ఘోరాలకైనా పాల్పడే వాళ్ళనుచూసి దగ్ధమైపోయేవాడు. వాళ్ళు అసలు మనుష్యులే కాదనేవాడు. రాక్షసులని నిందించేవాడు. అవినీతి, లంచగొండితనాన్ని చూసి రగిలిపోయేవాడు.

ఆ రోజు కాలేజీ ఆఫీసులో స్కాలర్‌షిప్ ఇస్తున్నారు. క్లర్కు డబ్బులిస్తూ అందరి దగ్గరా యాభై రూపాయలు వసూలు చేస్తున్నాడు. ఎందుకివ్వాలంటే కొందరికి లంచమివ్వాల్సి వస్తుంది. అందుకే ఇలా వసూలు చేస్తున్నాం అని చెప్పాడు.

అది విని సంజీవి 'వాళ్ళ పేరు చెప్పి మీరు వసూలు చేసుకుంటున్నారు' అని గొడవ పెట్టుకున్నాడు. ఆ క్లర్కు ఏదో అనబోతుంటే ''అసలు మేం లంచమెందుకివ్వాలి? గవర్నమెంటు జీతం ఇస్తోంది మీకు. అది చాలక పందికొక్కుల్లా మా పేద విద్యార్థుల డబ్బు కూడా భోజనం చేస్తున్నారు'' అని ఆవేశపడ్డాడు.

స్టూడెంట్స్ ఎక్కువమంది సంజీవిని ఓ పిచ్చివాడిలాగా చూసారు.

సంజీవి ఆవేదన అరణ్యరోదన అయింది.

అప్పుడు సంజీవి మా అందరికంటే డిఫరెంటుగా వుండేవాడు.

ఆ రోజుల్లో మాకు అర్థంకాని సమసమాజం. హెచ్చుతగ్గులులేని జీవన స్థాయిని గురించి కలలు కంటుండేవాడు.

అలాంటి సంజీవిని ఈ రోజు కలవడానికి వెళుతున్నందుకు చాలా ఆనందంగా వుంది.

గతం తాలూకు ఆలోచనల్లో ఉండగానే బస్సు [illegible] యవాడ బస్టాండులో ఆగింది. రాంబాబును తీసు కుని బస్సు దిగి కాంపౌండ్ దాటి బయటకొచ్చాను.

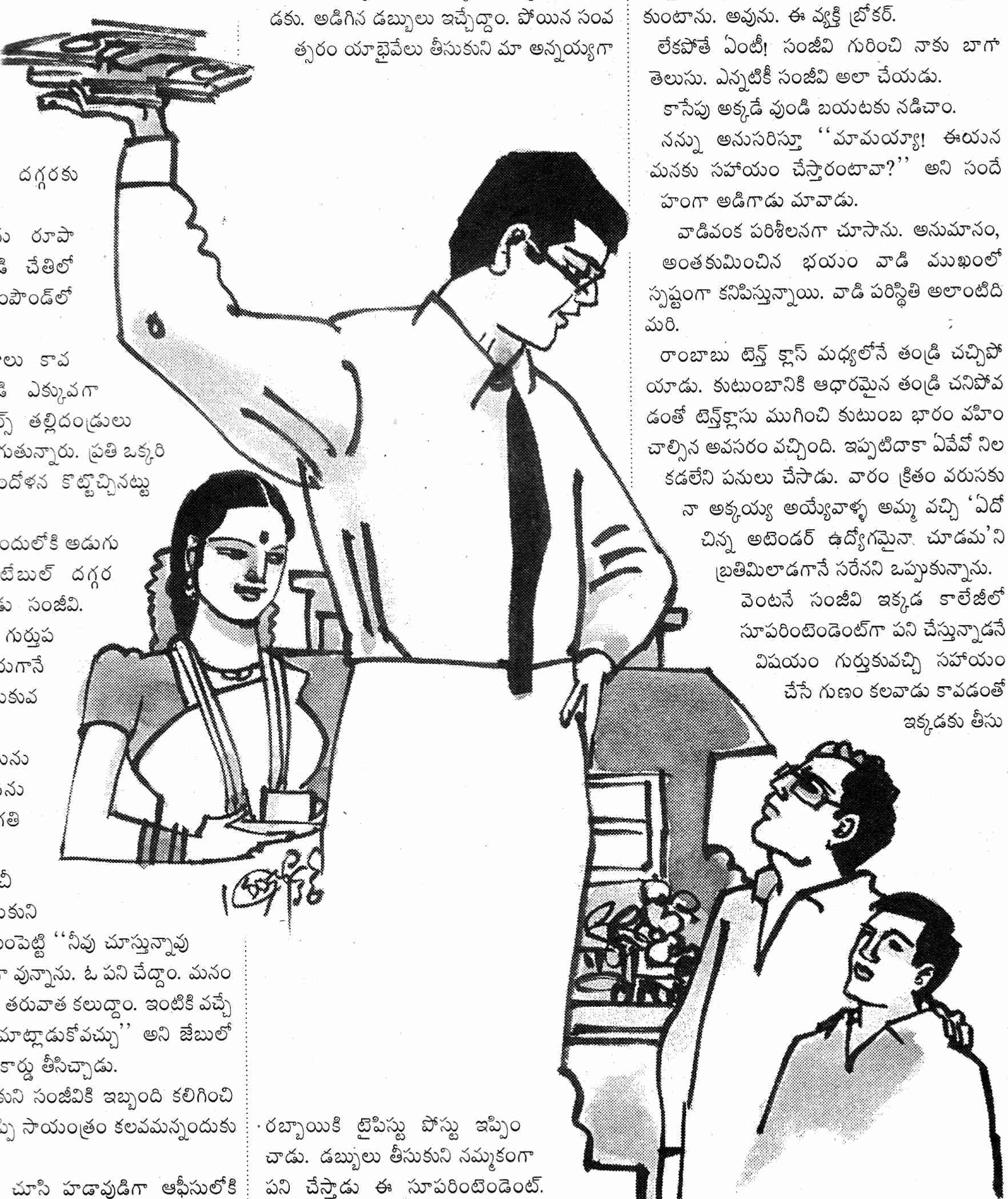

ఆటోని పిలిచి అడ్రస్ చెప్పి ఎక్కి కూర్చున్నాను.

ఇరవై నిముషాల్లో నేను చెప్పిన కాలేజీ దగ్గరకు చేర్చాడు.

ఇరవై అయిదు రూపాయలు ఆటోవాడి చేతిలో పెట్టి కాలేజీ కాంపౌండ్‌లో అడుగుపెట్టాం.

అడ్మిషన్ రోజులు కావడంతో హడావుడి ఎక్కువగా వుంది. స్టూడెంట్స్ తల్లిదండ్రులు హడావుడిగా తిరుగుతున్నారు. ప్రతి ఒక్కరి ముఖంలోనూ ఆందోళన కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తోంది.

ఆఫీసు వెతికి అందులోకి అడుగు పెట్టాము. ఓ టేబుల్ దగ్గర కూర్చుని వున్నాడు సంజీవి. నన్ను చూడగానే గుర్తుపట్టాడు. విష్ చేయగానే లేచి బయటకువచ్చాడు.

మా రాంబాబును చూపించి నేను వచ్చిన సంగతి చెప్పాను.

సంజీవి వాచీ వంక చూసుకుని ఇబ్బందిగా ముఖంపెట్టి ''నీవు చూస్తున్నావు కదా. చాలా బిజీగా వున్నాను. ఓ పని చేద్దాం. మనం సాయంత్రం ఆరు తరువాత కలుద్దాం. ఇంటికి వచ్చేయండి. తీరిగ్గా మాట్లాడుకోవచ్చు'' అని జేబులో నుంచి విజిటింగ్ కార్డు తీసిచ్చాడు.

ఆ కార్డు తీసుకుని సంజీవికి ఇబ్బంది కలిగించినందుకు సారీ చెప్పి సాయంత్రం కలవమన్నందుకు థాంక్స్ చెప్పాను.

ఫర్వాలేదన్నట్లు చూసి హడావుడిగా ఆఫీసులోకి వెళ్లిపోయాడు.

మేమిద్దరం బయటకు వెళ్లి చేసేదేం లేకపోవడంతో అక్కడే కాసేపు వుండి కాలేజీ వాతావరణం గమనిద్దామని ఆఫీసు కారిడార్‌లోకి నిల్చున్నాం.

లోపలనుంచి బయటకువస్తున్న ఇద్దరు వ్యక్తుల మాటలు నా చెవిన పడ్డాయి.

''ఈ సూపరింటెండెంట్ డబ్బులు తీసుకుని ఏ పనైనా చేస్తాడు. నీవేం కంగారుపడకు. మేనేజ్‌మెంట్‌లో ఈయనకు మంచి పలుకుబడి వుంది. తను అడిగిన పదివేలు ఇచ్చేద్దాం. మీవాడికి డిగ్రీ కంప్యూటర్ సీటు గ్యారంటీ. మార్కులు తక్కువని బాధపడకు. అడిగిన డబ్బులు ఇచ్చేద్దాం. పోయిన సంవత్సరం యాభైవేలు తీసుకుని మా అన్నయ్యగారబ్బాయికి టైపిస్టు పోస్టు ఇప్పించాడు. డబ్బులు తీసుకుని నమ్మకంగా పని చేస్తాడు ఈ సూపరింటెండెంట్. నీవేం వర్రీకాకు'' అని ఆ వ్యక్తి మరో వ్యక్తికి ధైర్యం చెబుతున్నాడు.

ఆ మాటలు నా చెవిన పడిన దగ్గరనుంచి మనసు ఏదోలా అయిపోయింది.

ఇక్కడ సూపరింటెండెంట్ సంజీవేకదా. మరి సంజీవి గురించి ఆ వ్యక్తి ఏంటి ఇంత నీచంగా మాట్లాడుతున్నాడు.

నో! ఈ వ్యక్తి సంజీవి గురించి తప్పుగా మాట్లాడుతున్నాడు.

బహుశా! ఈ వ్యక్తి అవతల వ్యక్తికి ఈ విధంగా చెప్పి డబ్బులు కాజేయడానికి చేసే ప్రయత్నమనుకుంటాను. అవును. ఈ వ్యక్తి బ్రోకర్.

లేకపోతే ఏంటీ! సంజీవి గురించి నాకు బాగా తెలుసు. ఎన్నటికీ సంజీవి అలా చేయడు.

కాసేపు అక్కడే వుండి బయటకు నడిచాం.

నన్ను అనుసరిస్తూ ''మామయ్యా! ఈయన మనకు సహాయం చేస్తారంటావా?'' అని సందేహంగా అడిగాడు మావాడు.

వాడివంక పరిశీలనగా చూసాను. అనుమానం, అంతకుమించిన భయం వాడి ముఖంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. వాడి పరిస్థితి అలాంటిది మరి.

రాంబాబు టెన్త్ క్లాస్ మధ్యలోనే తండ్రి చచ్చిపోయాడు. కుటుంబానికి ఆధారమైన తండ్రి చనిపోవడంతో టెన్త్‌క్లాసు ముగించి కుటుంబ భారం వహించాల్సిన అవసరం వచ్చింది. ఇప్పటిదాకా ఏవేవో నిలకడలేని పనులు చేసాడు. వారం క్రితం వరుసకు నా అక్కయ్య అయ్యేవాళ్ళ అమ్మ వచ్చి 'ఏదో చిన్న అటెండర్ ఉద్యోగమైనా చూడమ'ని బ్రతిమిలాడగానే సరేనని ఒప్పుకున్నాను.

వెంటనే సంజీవి ఇక్కడ కాలేజీలో సూపరింటెండెంట్‌గా పని చేస్తున్నాడనే విషయం గుర్తుకువచ్చి సహాయం చేసే గుణం కలవాడు కావడంతో ఇక్కడకు తీసుకువచ్చాడు.

సంజీవి తప్పకుండా రాంబాబుకి ఉద్యోగం ఇప్పిస్తాడనే నమ్మకం నాకు ఉంది.

• • •

ఆరున్నర గంటల ప్రాంతంలో మేమిద్దరం ఇంటికె

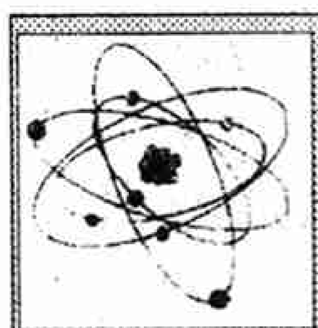

పిశాచి క్లబ్బు

అనేక క్లబ్బులు, సొసైటీలు గురించి మనం విన్నాం. ప్రపంచవ్యాప్తంగా డ్రాకులా సినిమాలకు ఎందరెందరో అభిమాన ప్రేక్షకులు ఉన్నారు. వారందరి తరపునా న్యూయార్క్‌లో కౌంట్ డ్రాకులా క్లబ్ పేరిట ఓ క్లబ్ వుంది. సదరు క్లబ్ స్థాపించింది జెన్నీ కేస్యంగ్ సన్. డ్రాకులా సినిమలపై ప్రదర్శన, ఆ చిత్రం పోస్టర్లు, ఆ నటుల ఆల్బమ్‌లు క్లబ్‌లో ప్రదర్శిస్తారు. ఎక్కువగా డ్రాకులా సినిమాలు రావాలని క్లబ్ సభ్యులు, అచ్చట వేదికలెక్కి ఉపన్యాసాలు ఇస్తారు. వాళ్లకు ఆ రక్త పిశాచి అంటే బొత్తిగా భయం లేక ట్టుంది!

కండల వీరుడు

ప్రపంచంలోనే అతి బలశాలి అయిన మనిషి ఎవరా అని కుతూహలం మనకందరికీ కలుగుతూ వుంటుంది. అతను 51 సంవత్సరాల ఊటెన్. అమెరికాలో ఉంటూ బలానికి సంబంధించిన భారీ ఘనకార్యాలను అనేకం చేసాడు. ఆ కండల వీరుడు ఏకంగా 16 వేల టన్నుల బరువున్న ఓడను 21 మీటర్లు లాగాడు. 40 నిముషాలపాటు ఊటెన్ ఓడను కదుపుతూనే వున్నాడు. బోయింగ్ 747 జెట్ విమానాన్ని ఎప్పుడో ఈడ్చేసాడు. 280 టన్నుల రైలును అవలీలగా పట్టాలపై కదిపి కుదిపాడు.

- కొడిమెల

ఎక్కడా ఆగకుండా..

'జాన్ ఎరిక్‌సన్' అనే అమెరికన్, ఇంగ్లీష్ ఛానల్‌ను మూడుసార్లు ఎక్కడా ఆగకుండా ఈదిన మొట్టమొదటి సాహసవంతుడు. ఆగస్ట్ 1981లో మూడు సార్లు ఈదడానికి ఇతనికి ముప్పై ఎనిమిది గంటల, ఇరవై ఏడు నిమిషాలు పట్టింది.

- జి.ఎస్.

ళ్ళేసరికి ఇంట్లోనే వున్నాడు. మమ్మల్ని చూసి సాదరంగా ఆహ్వానించాడు సంజీవి.

హాలులాంటి ఆ గదిలో కూర్చుని చుట్టూ తేరిపార చూసాను. అన్నీ ఖరీదైన వస్తువులే కనిపించాయి. సాధారణంగా ఈ రోజుల్లో అవి మామూలే అనుకున్నాను.

కుశల ప్రశ్నలు, కాలేజీలో జరిగిన సంఘటనలు గురించి చెప్పుకుని ఇద్దరం బాగానే మాట్లాడుకున్నాం. ఈలోపు సంజీవి భార్య టీ అందించింది. తనను పరిచయం చేసాడు పేరు శిరీష అని. మనిషి అందంగా, ఖరీదైన చీర, ఒంటినిండా నగలతో ఇంకా అందంగా కనిపించింది. బహుశా చాలా గొప్పింటి అమ్మాయిని చేసుకుని ఉంటాడనుకున్నాను.

తర్వాత అసలు విషయానికొస్తూ మా రాంబాబును చూపించి వాడి కుటుంబ పరిస్థితి, ప్రస్తుతం వాడు ఏ చిన్న ఉద్యోగమైనా చేయాల్సిన అవసరం గురించి వివరంగా చెప్పి ''సంజీవీ! మీ కాలేజీలో ఏదైనా చిన్న ఉద్యోగం ఇప్పించరా?'' అని బ్రతిమిలాడాను.

ఆ విషయం వినగానే ముఖం చిట్లిస్తూ చాలా అసహనంగా చూసాడు. తర్వాత తనే మాట్లాడుతూ ''చాలామంది వచ్చి అటెండర్ పోస్టులకి నలభైవేలిస్తాం, యాభైవేలిస్తాం మాకు ఇప్పించండి అని బ్రతిమిలాడుతున్నారు. కొంతమందికి ఇప్పించాను కూడా. కానీ డబ్బులు లేనిది పని జరగదు ప్రకాష్'' అని నిర్మొహమాటంగా చెప్పాడు.

''నీవు కూడా డబ్బులడుగుతున్నావా సంజీవీ! ఒకప్పుడు లంచం, అవినీతి అనే మాటలు వింటేనే మండిపడేవాడివి. నీవు కూడా ఇప్పుడు...''

''నీవు నన్ను సరిగ్గా అర్థం చేసుకోడంలేదు. నేనడిగింది నా కోసం కాదు. మేనేజ్‌మెంట్‌కోసం. అందరూ చేతులు చాపేవారే.''

''అలాంటివి కూడదని ఒకప్పుడు నీవే వాదించావు. అప్పుడు మేము నిన్ను పిచ్చివాడిలా చూసిన మాట నిజమే. నిజం చెప్పు సంజీవి. ఈ లంచంలో నీకు కూడా వాటా వుంటుందికదూ'' అని అడుగుదామనుకుని అది నా సంస్కారం కాదని ఆగిపోయాను.

ఒకప్పటి సంజీవికి, ఇప్పటి సంజీవికి చాలా తేడా వుంది. ఈ విషయం మాత్రం లోపల దాచుకోలేక పైకి అనేసాను.

సంజీవి ఏమాత్రం నొచ్చుకోకుండా ''అప్పుడు లోకం తెలియని కుర్రవాడిని. వెర్రివాడిని. ఉద్యోగం వచ్చి పెళ్ళయిన ... అబ్బింది. డబ్బు లేకుండా ఈ లో... జ్ఞానోదయం అయింది. డబ్బు... దక్కుతుంది. అవినీతితో సంపాదించా... తీసుకుని వెనకేసుకున్నాడా? అని ... డంలేదు. డబ్బున్నవాడికి లోకం ... అంటుంది. అయినా అవకాశం వున్న ... అక్రమంగా సంపాదిస్తూనే వుంటారు. ... వారు నీతి నియమాలు పాటిస్తూ మంచి... గుర్తింపు పొందుతారు. అంతే. అయినా నేను ... డిని నిజాయితీగా ఉన్నంత మాత్రం ... సమాజం బాగుపడుతుందా? నీవిలా మాట్లాడు... న్నావుగానీ నీవుచేసేది లైబ్రరీ ఉద్యోగం లంచ... తీసుకునే అవకాశంలేదు కాబట్టి నీవు తీసుకో... లేదు. వుంటే నీవు మాత్రం తక్కువా?'' అన్నాడు.

ఆ మాటల్లో నేను లంచం తీసుకుంటున్నాను. అ... నీతితో రెండు చేతులా సంపాదిస్తున్నాను అనే నిజ... స్పష్టంగా తెలుస్తున్నాయి.

అయితే మధ్యాహ్నం కాలేజీలో సంజీవి గురించి చెప్పుకుంటున్న మాటలు నిజమే.

సందేహంలేదు. తన మాటల ద్వారానే అవి స్పష్టమయ్యాయి.

ఇక అలాంటివాడితో మాట్లాడి ప్రయోజనంలేదని గుడ్‌బై చెప్పి రాంబాబును తీసుకుని ఆ ఇంటినుండి బయటకొచ్చి సిటీ బస్సు ఎక్కాను.

నీతి, న్యాయం, ధర్మం, అనేవి లోకజ్ఞానం ఎరుగని సమయంలో కూసే పిచ్చికూతలు. ఆదర్శం, ఆశయం వేడినెత్తురుగల యువకుల స్వప్నాలేనా? అవి అందమైన ఊహలేనా? ఆచరణయోగ్యమైనవి కావా?

వాటిని నమ్ముకున్నవాళ్ళు పిచ్చివాళ్ళేనా? నీతిగా ఆదర్శంగా జీవించేవాళ్ళు ఈ సమాజంలో మనుగడ సాగించలేరా? మనుష్యుల్లా చెలామణి కాలేరా? చిరగా మరింతగా నన్ను తొలుస్తున్న ప్రశ్న.

అవకాశం వుంటే నేను కూడా లంచగొండినయ్యేవాడినా?

ఏమో? నాకే సందేహం కలిగింది.

పక్కన కూర్చున్న రాంబాబు ''మావయ్యా! లంచం లేకుండా నాకు ఉద్యోగం రాదా?'' అన్నాడు ఏడుపుగొంతుతో.

వెంటనే నేను సమాధానం చెప్పలేకపోయాను.

కాసేపటి తరువాత రాంబాబు భుజంమీద చేయి వేసి ''అందరూ సంజీవిలాగానే వుండరు.

ప్రపంచం చాలా విశాలమైంది. ఎక్కడో మహానుభావులు ఉండకపోరు. అలాంటివారివల్లనే ఇంకా నీతి, న్యాయం, ధర్మం బ్రతుకుతోంది. అలాంటి వారిద్వారా నీకు తప్పకుండా ఉద్యోగం దొరుకుతుంది'' అన్నాను వాడిలోని నిరుత్సాహాన్ని తొలగించడానికి.

★